

Vtáčia chrípka a verejnosť

Výskyt vtácej chrípky je v súčasnom období zaznamenávaný takmer vo všetkých členských štátoch EÚ.

Slovenská republika potvrdila prvý výskyt v sezóne 2022/2023 dňa 17.1.2023. Pravidelná aktualizácia počtu prípadov u hydiny/vtákov držaných v zajatí a voľne žijúceho vtáctva je zverejňovaná na stránke ŠVPS SR.

V súvislosti s vyššie uvedenými skutočnosťami je potrebné byť opäť veľmi bdeli pokiaľ ide o riziko zavlečenia (migráciu voľne žijúceho vtáctva nevieme ovplyvniť) a rozšírenia nákazy na území SR. Obranou proti výskytu nákazy v chovoch je PREVENČIA. V rámci preventívnych opatrení (mnohé sú súčasťou stále platných mimoriadnych núdzových opatrení) upozorňujeme na:

- Pravidlá biologickej bezpečnosti
- Zamedzenie kontaktu voľne žijúcich vtákov s hydinou, krmivom resp. napájacou vodou
- Zasieťovanie výbehov pre hydinu
- Predkladanie krmiva hydine pod prístreškom

Z pohľadu znalosti aktuálnej situácie, pokiaľ ide o prítomnosť /cirkuláciu vírusu na území SR, je nevyhnutné:

1. Dodržiavanie Plánu prieskumu aviárnej influenzy u hydiny a voľne žijúcich vtákov na Slovensku v roku 2023;
2. Dôsledné dodržiavanie **mimoriadnych núdzových opatrení (MNO – č. k. mno 4373/2005 z 28.10.2005), ktoré sú stále v platnosti;**
3. Zvyšovanie povedomia/informovanosti chovateľov hydiny a vtákov držaných v zajatí o potrebe dodržiavania zásad biologickej bezpečnosti a ochrany chovov pred zavlečením tejto nákazy – v súčinnosti a vzájomnej spolupráci so starostami obcí a miest.

Vlastníkom alebo držiteľom hydiny je nariadené:

1. zabrániť priamemu a nepriamemu kontaktu voľne žijúcich vtákov, zvlášť vodného vtáctva, s hydinou;
2. zabezpečiť prísne oddelenie vodnej hydiny od ostatnej hydiny;
3. zakázať chov hydiny u zamestnancov registrovaných fariem v domových hospodárstvach;
4. prísne dodržiavať nákup hydiny len z registrovaných fariem so stálym veterinárnym dozorom;
5. novo nakúpenú hydinu umiestniť do priestorov, ktoré boli vopred vyčistené a dezinfikované;
6. pre každú halu používať vlastné pracovné nástroje;
7. minimalizovať počty ľudí, ktorí prichádzajú do styku s hydinou;
8. správne používať osobné ochranné pomôcky;
9. hydinu vo voľnom výbehu kŕmiť a napájať v uzavretom priestore, alebo pod prístreškom ktorý dostatočne bráni prilietavaniu voľne žijúcich vtákov a zamedzuje kontakt voľne žijúcich vtákov s krmivom a vodou určenou pre hydinu;

10. vonku umiestnené zásobníky s vodou požadované v záujme zabezpečenia optimálnych životných podmienok pre určité druhy hydiny dostatočne chrániť pred voľne žijúcim vodným vtáctvom;
11. hydinu nenapájať vodou zo zásobníkov povrchových vôd prístupných voľne žijúcemu vtáctvu;
12. bezodkladne oznamovať príslušnému orgánu veterinárnej správy akékoľvek znaky vtácej chrípky u hydiny a iných vtákov chovaných v zajatí podľa kritérií:
 - pokles v príjme potravy a vody o viac ako 20 %,
 - pokles v produkcii vajec o viac ako 5 % trvajúci dlhšie ako 2 dni,
 - týždenná miera úmrtnosti vyššia ako 3 %,
 - akýkoľvek klinický prejav alebo posmrtnú zmenu, ktorá svedčí pre vtáčiu chrípku.

Základné informácie o nákaze

- ❖ vtáčia chrípka (aviárna influenza) je ochorenie, ktoré postihuje voľne žijúce ako aj domáce vtáky;
- ❖ rôzne druhy bývajú rôzne citlivé na rôzne kmene vírusu – vo všeobecnosti možno povedať, že na vysokopatogénnu chrípku býva najcitlivejšie domáca hydina (kury domáce), kde môže v chove úmrtnosť dosiahnuť až 100%;
- ❖ v EÚ sa od roku 2006 vyskytuje väčšinou sezónne počas zimného obdobia (október – marec), počas jednej sezóny sa väčšinou šíri prevažne jeden konkrétny kmeň;
- ❖ sporadický výskyt môže byť zaznamenaný celoročne;
- ❖ vírus aviárnej influenzy je šírený predovšetkým voľne žijúcimi sťahovavými vtákmi, do EÚ býva každoročne sezónne zavlečený vtákmi, ktoré tiahnu z ázijských oblastí a zo severu cez Európu smerom na juh do Afriky;
- ❖ v EÚ sú zavedené veľmi prísne veterinárne opatrenia. Ich cieľom je zabrániť šíreniu vírusu z voľne žijúceho vtáctva na hydinu a obmedziť výskyt ohnisk u hydiny;
- ❖ hlásenie výskytov sa realizuje cez systém ADIS (notifikačný systém hlásenia výskytu nákaz – Animal disease information system) s uvedením všetkých podstatných informácií o danom ohnisku;
- ❖ dočasné ochranné pásma a pásma dohľadu sú zriadené v oblastiach, kde sa nachádzajú infikované chovy. V týchto zónach je obmedzený pohyb živých zvierat, hydina je uzavretá v uzavretých priestoroch a starostlivo monitorovaná, prísne sa uplatňujú opatrenia na dezinfekciu;
- ❖ ak sa v chove vyskytne ohnisko, vtáky musia byť utratené a prijímajú sa veterinárne opatrenia;
- ❖ zavádzajú sa aj špecifické opatrenia na zabránenie vstupu infikovaných vtákov do potravinového reťazca, nakoľko vírus sa môže šíriť aj prostredníctvom hydínového mäsa a vajec;
- ❖ v každom prípade dôkladné varenie zabezpečí, aby mäso a vajcia neobsahovali žiaden vírus.
- ❖ Riziko nakazenia širokej verejnosti vírusom zo živých zvierat alebo z hydínových výrobkov je veľmi nízke a neexistuje žiadny dôvod na to, aby menili stravovacie návyky alebo cestovné plány.

Spotreba hydínových výrobkov

- Je bezpečné jesť hydínové mäso alebo vajcia, ktoré nakupujete v SR (je pod stálou veterinárnou kontrolou orgánov veterinárnej starostlivosti) resp. v EÚ. Je to preto, že sú zavedené prísne opatrenia v oblasti bezpečnosti potravín a veterinárnych opatrení na zabránenie vstupu mäsa alebo vajec z infikovaných zvierat do potravinového reťazca.
- Obchod z ochranných pásiem a pásiem dohľadu v rámci EÚ je povolený len po veľmi prísnych veterinárnych kontrolách a dovoz z postihnutých/infikovaných tretích krajín je zakázaný.
- V prípade ohniska nákazy na hydínovej farme sa celý krdel' ihneď usmrcuje. Zničí sa aj hydínové mäso a vajcia vyprodukované na týchto farmách.
- Dokonca aj vo veľmi nepravdepodobnom prípade prítomnosti vírusu v mäse alebo vajciach predávaných v EÚ, dôkladné varenie ničí vírus, takže dobre uvarené mäso a vajcia nepredstavujú žiadne riziko.

Rizikové skupiny

Ľudia, ktorí chovajú vtáky, nemusia byť príliš znepokojení, ale treba si uvedomovať možné riziká. V tejto súvislosti je potrebné:

- Dodržiavať pokyny ŠVPS SR a príslušných regionálnych veterinárnych správ, najmä pokiaľ ide o potrebu kŕmenia a pitia hydiny v interiéri a držať hydinu v rizikových oblastiach v interiéri (aby sa zamedzilo styku domáceho vtáctva s voľne žijúcimi vtákmi).
- Informovať úrady, ak sa objavia nezvyčajne vysoké počty uhynutých voľne žijúcich vtákov, alebo ak niektorý z ich vtákov ochorie alebo uhynie za neobvyklých okolností. V takýchto prípadoch sa ľudia nesmú dotýkať samotných mŕtvych alebo chorých vtákov.
- Dodržiavať základné hygienické predpisy - najmä umývanie rúk mydlom pri kontakte s vtákmi alebo vtáčimi exkrementami.
- Odradiť deti od hrania sa s vtákmi a naučiť ich, aby informovali, ak uvidia choré alebo mŕtve vtáky.
- Uistite sa, že deti rozumejú pravidlám základnej hygieny.
- Nikdy nezabíjajte alebo nejedzte choré alebo umierajúce vtáky, pretože by to mohlo znamenať väčšie riziko.

- ❖ Ostatní ľudia, ktorí prichádzajú do pravidelného kontaktu s hydinou (napr. poľnohospodári, veterinárni lekári) alebo s voľne žijúcimi vtákmi (napr. poľovníci, pozorovatelia vtákov), si musia byť vedomí rizík a prijať preventívne opatrenia.
- ❖ ECDC (Európske centrum pre kontrolu a prevenciu nákaz) vypracovalo podrobné usmernenie o ochrane ohrozených osôb a tých, ktorí žijú alebo cestujú do oblastí, kde sa našli infikované vtáky. Vnútroštátne orgány sú tu preto, aby poskytovali poradenstvo v prípade akýchkoľvek otázok.

Ostatní občania

Je veľmi nepravdepodobné, že by iná verejnosť došla do kontaktu s infikovanými vtákmi.

Nasledujúce bezpečnostné opatrenia sa považujú za dostatočné:

- Nedotýkajte sa chorých alebo uhynutých voľne žijúcich vtákov alebo hydiny a informujte miestne veterinárne správy, ak zistíte akékoľvek podozrivé počty mŕtvych alebo chorých vtákov.

- Dodržiavajte bežné pravidlá správnej hygieny – tj. po kontakte s vtákmi alebo ich trusom si umyte ruky mydlom.

- ❖ Ak sa vo vašom okolí vyskytne ohnisko vysokopatogénnej vtácej chrípky:

- vnútroštátne orgány môžu uložiť dočasné obmedzenia týkajúce sa pohybu hydiny a vyhlásiť určité miesta neprístupné pre ľudí. Je dôležité, aby ste dodržiavali tieto pokyny, pretože sú nevyhnutné na zastavenie šírenia vírusu.

Cestovanie

Je veľmi nízke riziko, že človek príde do styku s vírusom aviárnej influenzy pri cestovaní do krajín mimo EÚ alebo do oblastí v rámci EÚ, kde sa zistila vtáčia chrípka, za predpokladu, že sa vyhnete návšteve hydinárskeho fariem alebo trhov s vtákmi a budete dodržiavať vyššie uvedené opatrenia, ako sa uvádza v usmerneniach ECDC.

Informácie o AI: [Nákazy a choroby zvierat - Vtáčia chrípka \(svps.sk\)](http://svps.sk)